

רותי גולן

מגדר וקריאה / ג'ודית פטרלי

חיבורים על קוראים, טקסטים וקונטקסט

SOURCE: "Reading About Reading: 'A Jury of Her Peers,' 'The Murders in the Rue Morgue,' and 'The Yellow Wallpaper,'" in **Gender and Reading: Essays on Readers, Texts, and Contexts**, edited by Elizabeth A. Flynn and Patrocínio P. Schweickart, The John Hopkins University Press, 1986, pp. 147–64.

פרק 7 : קריאה על קריאה

"A Jury of her Peers"

"The murders in the rue morgue"

/ And "the Yellow Wallpaper"

כסטודנטית לספרות אמריקאית, מצאתי עד כמה הטקסטים שלנו מלאים בסצינות של קוראים וקריאה. ב-Scarlet Letter לדוגמה יש רגע שיא בו צ'ילינגסוורת קורע את חולצתו של דימסדייל ולבסוף קורא טקסט שהוא מזמן ניסה לגלות. מה הוא ראה לעולם לא נלמד, אולם עבורו ה"קריאה" שלו היא שלמה ומספקת. וכמובן במובי דיק, מלוויל נותן לנו רגע גאוני של תיאורית תגובת –קורא בסצינת הדובלון.

כאשר קראתי לראשונה את "A jury of her Peers", מצאתי את זה מאד אמריקאי, כי גם זה סיפור על קריאה. הסיפור עניין אותי באופן מיוחד בגלל שתאוריית הקריאה המוצעת בו קשורה בבירור לנושא המגדר. הסיפור מספר על אישה שרצחה את בעלה; הגברים בסיפור אינם יכולים לפתור את התעלומה של הרצח; הנשים שליוו אותם יכולות. הסיבה להפגנת חוסר יכולת גברית זו, בזירה בה מניחים כי גברים הם קומפטיביים, נובעת מהעובדה שהגברים האלו אינם יכולים לדמיין את הסיפור מאחורי המקרה. הם נכנסים למצב כשהם כבולים בהנחות חזקות. הבולטת מתוכם היא המשוואה של טקסטואליות עם הסובייקט הגברי ונקודת המבט הגברית. לכן, זה אינו רק שהגברים אינם יכולים לקרוא את הטקסט המונח לפניהם. אלא שהם כפשוטו, אינם מסוגלים להכיר את זה כטקסט כי הם אינם מסוגלים לדמיין שלנשים יש טקסט. ההנחה הזו כל כך חזקה שלמרות שהם יודעים שמיני רייט רצחה את בעלה הם מנסים לגלות את הסיפור שלהם, הסיפור שהם מכירים, שהם יכולים להכיר כטקסט, ויודעים כיצד לקרואו.

הם יוצאים לאסס; הם בודקים הוכחות לפריצה בכוח מבחוץ; הם חושבים על רובים. בסיפור שלהם גברים, ולא נשים, הם אלימים, וגברים משתמשים ברובים. "היה רובה בבית, הוא אמר".... הגברים האלו לא יבינו רמז אם הם ייתקלו בו". המטבח של מיני פוסטר רייט אינו טקסט עבורם, ולכן אינם יכולים לקרואו.

הגברים הביאו איתם את הנשים כדי שלא יאשימו אותם בהתגנבות. הנשים עושות את כניסתם לגליטימית שלא יהיה רמז לכניסה אלימה. אולם גבי הייל מזהה את אלמנט האלימות שבמצב. היא רואה בשריף נציג בשר ודם של החוק. כשהוא אומר "היא אינה עקרת בית מי יודע מה" זה מראה על נטייתו למצוא נשים אשמות. גבי הייל מסרבת להצטרף להגדרתו בפירוש מיני רייט, ובכך להפוך לקורא גברי, והיא קובעת את כוונתה לקרא כמו אישה. הרעיון של קוראת אישה לא כמאשרת של טקסטים גבריים ופירושים גבריים הוא בלתי נתפס עבור גברים אלו, כמו שסיפור נשי בלתי נתפס עבורם. תפיסתם את נשים כקוראות " האם הנשים תדענה מהו רמז אם הן תיתקלנה בו? " – הגברים משאירים את הנשים עם ה'שטויות' שלהן".¹

למרטה הייל אין קושי להכיר שעומד מולה טקסט שנכתב על ידי אישה שאת נוכחותה היא מרגישה, למרות היעדרותה הפיזית. אין לה בעיה להכיר במיני רייט כסופרת שאת עבודתה היא מסוגלת לקרא. היא מסוגלת לדמיין את עצמה ככותבת המסוגלת לייצר טקסט משמעותי, היא אף מסוגלת לפרש מה שהיא מוצאת במטבח של מיני רייט. בגלל שעזבה את מטבחה בחיפזון והיא מגיעה למטבח המבולגן של מיני, היא נכונה לחפש משהו שלא מין הרגיל כדי להסביר את זה. הזדהות אף היא מספקת מפתח חשוב לקביעת קריאתה של גבי פיטרס. מרטה הייל בחנה מההתחלה את גבי פיטרס. היא מתחילה מהתרשמותה שגבי פיטרס אינה נראית כמו אשתו של שריף, ומעודדת אותה לקרא כמו אישה. גבי פיטרס, הנשואה לחוק, מוותרת על הברית ואומרת "אך החוק הוא החוק". גבי הייל מנצלת את הפוטנציאל להזדהות עם מיני רייט כשהיא אומרת " החוק הוא החוק אך תנור גרוע הוא תנור גרוע. האם היית רוצה לבשל על כזה? ". ברגע הקריטי כשגם המניע וגם הרמז לרצח התגלו הגורל של מיני נח בידיה. אז גבי פיטרס נזכרת בפוטנציאל שלה לאלימות, בסיבתו ובהצדקה שלו. כשמישהו התעלל בחתולה רצתה להגיב באלימות.

בסוף הסיפור מרטה הייל מבטאת בבהירות את תאוריית הקריאה מאחורי "A Jury of her Peers". : " אנו כולנו עוברות את אותם דברים- אלו רק סוגים שונים של אותו דבר! אם זה לא היה כך- מדוע את ואני מבינות ? מדוע אנו יודעות מה שאנו יודעות ברגע זה?". **נשים יכולות לקרא טקסטים של נשים כי הן חיות חיים של נשים; גברים אינם יכולים לקרא טקסטים של נשים מכיוון שאינם מנהלים אורח חיים של נשים.** אולם הנושאים הם יותר מורכבים מנוסחה זו, עד כמה שתהיה נכונה. רמז לפירוש שלנו לטקסט של גלספל נמצא בפיסקה העוסקת במאבק של גבי פיטרס לקבוע כיצד היא תיקרא. "כאילו משהו בתוכה לא עצמה שדיבר, וזה מצא בה משהו שלא הכירה כעצמה". העצמי שאינה מכירה כעצמה הוא זה שיודע מה שיודע בגלל החיים שהיא חיה. כשהיא קוראת חיים אלו

¹ Elizabeth A. Flynn, Patrocino P. Schweickart - 1986 - 306

With a parting shot at the incompetence of women as readers — "But would the women know a clue if they did come upon it?" — the men leave the women alone with their "trifles." Martha Hale has no trouble recognizing that she is faced ...

בסיפור של אישה אחרת, היא מתחברת לאותו עצמי, שבאופן שיטתי הייתה מנוכרת ממנו בגלל היותה נשואה לחוק ובעקבות כך **נדרשה לקרוא כמו גבר**.

כאשר הייתי בתיכון והתוודעתי לראשונה לספרות כמקצוע נפרד של לימוד, לימדו אותי שאחת הסיבות הראשוניות לכך שאנשים קוראים, וכך גם סיבה עיקרית מדוע לומדים לקרא, זה כדי להגדיל את מסגרת ההתייחסות שלהם דרך מפגש עם ניסיונות זרים להם שלא יקרו בחייהם, ובכך להעשיר את הפרספקטיבה שלהם. מאחר וכקוראת צעירה נתנו לי לקרא בעיקר טקסטים על גברים צעירים, לא חלקתי על התקפות של כך. רק בקולג' ובאוניברסיטה נתקלתי בגברים מרצים המעוניינים ללמד אותי ספרות יפה שהתחלתי להרהר בהומוגניות של ספרות 'קלאסית'. הפמיניזם איפשר לי לראות ולהבין את הפער בין תאוריה למעשה בהוראת ספרות כפי שאני חוויתי את זה. אם ממסד ספרותי גברי לבן מהמעמד הבינוני בוחר לזהות טקסטים העוסקים בחיים של גבר לבן מהמעמד הבינוני כגדולים וכראויים לקריאה אזי הכרה ושינון, ולא שוני והרחבה מספקים את המוטיבציה לקריאה. כפי שזה באקדמיה, הקריאה משמשת לחיזוק הזהות והפרספקטיבה שהמרצה/הקורא הגבר מביא לטקסט. זוהי פונקציה של תחושת הכוח הנובעת מחוויית התפיסה שלך כמרכזי, כסובייקט, נקודת ההשקפה על כל העולם. כך גברים, השולטים על תחום הספרות, מגדירים כגדולים את אותם טקסטים המעצימים אותם ומגדירים קריאה כפעילות המשרתת אינטרסים גבריים, ללא קשר כמה קוראות נשים יש בפועל, בתוך האקדמיה הקורא הנחשב הוא גבר.

מחוץ לאקדמיה נשים נטו למצוא את דרכן לטקסטים של נשים. מניסיוני כמרצה אני עדיין חוששת ללמד חומר שאינו נחשב 'קלאסיקה', אולם התבדיתי והתלמידות אהבו את הספרות של נשים מהמאה ה-19 באמריקה. רבות מהן דיברו על האישור והלגיטימציה לעצמי, על תחושת הכוח שהפיקו מקריאת הטקסטים האלו, ועל ההקלה שחשו בתוך האקדמיה להזדמנות לקרא משהו שונה מטקסטים שנכתבו בידי ועל גברים. התלמידות סיפרו כיצד הן הסתירו את מהות החומר שקראו מבעליהן וגברים אחרים. בניסיונו להסביר זאת הבנו עד כמה **פעולת הקריאה היא פוליטית** בחברה סקסיסטית. גברים בקובעם מה נקרא יוצרים לעצמם חוויה מסוימת, והם אינם רוצים שנשים תחווינה חוויה זו. **קריאת נשים של ספרות נשים אינה פעילות בעלת תוקף תרבותי**. קריאה כזו הרואה את האישה כמרכזית מעצימה את הקוראת ומכיוון שהיא נוגדת את הדגם של התרבות הפטריארכלית, קריאת נשים של טקסטים נשיים היא בגידה ספרותית נגד המדינה ולכן צריכה להיות עניין נחבא.

הדיון שלנו הוביל אותנו להתקרב לסופרות המאה ה-19 ולנשים כותבות. והמשכנו עם הרעיון שקריאת טקסטים נשיים על ידי נשים היה ועודנו ארוטי. בתרבות סקסיסטית, **שההטרסקסואליות היא מרכיב מרכזי המשרת את האינטרסים המיניים של גברים**, אוננות נשית נושאת עימה את הפוטנציאל לאפשר לנשים מגע עם גופן, דבר שסקס מקובל אינו מאפשר. באופן דומה קריאת טקסטים של נשים יש לזה פוטנציאל לתת לאישה ידע על העצמי, לשים אותנו בקשר עם העצמי האמיתי, דבר שקריאת טקסטים גבריים אינה יכולה לספק.

השאלות האחרונות שמעלה "A Jury of her Peers" -

כפי שהנשים בסיפור מסוגלות לקרוא כגברים או כנשים, מכך שלמדו מתוך הכרח לזהות ולפרש טקסטים של גברים, כך גם הגברים יכולים ללמוד. למרות שבתחילה הם לא יזהו רמז אם יראו אותו, ניתן ללמד אותם את משמעותו. ניתן ללמדם לזהות טקסטים של נשים ולקרא כמו נשים. זה מסביר מדוע הנשים בסיפור אינן משאירות את הסיפור כפי שהוא. הן מוחקות את הטקסט בזמן שהן קוראות. מרתה הייל פורמת את החוט של הקווילט שמספר את הסיפור ומספק רמז לנקמה. שתיהן מחביאות את הציפור המתה. כך עלינו לשנות במעט את הנוסחה הראשונית של התייחסות הסיפור לקריאה, זה לא שגברים אינם יכולים לזהות או לקרא טקסטים של נשים, זה יותר כי הם מעדיפים שלא. מדוע אם הכול כל כך ברור להם עשו הגברים מאמץ שכלי קטן כל כך כדי למצוא את ה'משהו' הזה שירשיע אותה?

זו השאלה שהסיפור הזה מעלה בפני הקורא, גורם לנו לשאול מדוע יותר חשוב לגברים בסיפור הזה לתת לאישה אחת להתחמק מרצח מאשר ללמד לזהות ולקרא את סיפורה? חלק מהתשובה, הסירוב להכיר בכך שלנשים יש סיפורים שולל מנשים את החוויה שיש לגברים – כלומר, קריאה כמתן תוקף למציאות שלך וחיזוק הזהות שלך. בתיאוריה אין פסול ברעיון שאחד קורא כדי לחוות מציאות שונה מזו שלך, להיפגש עם נקודת מבט של אחר וכך להרחיב את הפרספקטיבה וההבנה. אולם יתכן והפער בין תיאוריה לבין מעשה פחות קשור עם הצורך להיפגש עם האחר ויותר קשור עם צורך להגן על תפיסה מסוימת של העצמי. בחברה סקסיסטית האינטרסים של נשים וגברים הם מנוגדים, ולכן טקסטים שנוצרו בתרבות סקסיסטית ישקפו עובדה זו.

כפי שמדגים "A Jury of her Peers" טקסטים של נשים מעמידים אתגר רדיקלי לתחום של טקסטים גבריים, תחום שבו גברים מסתמכים עליו כדי לשמר את הפיקציה של הזהות שלהם. כך כאשר גברים מבקשים מנשים לקרוא טקסטים של גברים תחת המסווה שהן מעשירות את החוויה והפרספקטיבה שלהן, הם בעצם מבקשים מנשים לעבור חוויה שבאופן פוטנציאלי היא עוינת להן, וכשגברים מתעקשים שהטקסטים של גברים הם היחידים ששווה לקראם, הם למעשה מגנים על עצמם מפני חוויה כזו.

אם אנו בוחנות את הסיפור עם ההפתיזה הזו בראש, נמצא בסיפור תשובה לשאלה שהוא מעורר. כי מהו תוכן הטקסט שמיני רייט כתבה ושהגברים אינם רוצים לקראו? זה לא פחות מאשר הסיפור של אלימות גברית שיטתית, ממוסדת, ומאושרת תרבותית כלפי נשים, ועל הפוטנציאל לנקמה האלימה של נשים כנגד גברים. כך הגברים יצטרכו להתמודד עם דמותו של ג'ון רייט. ובעימות עם דמות זו הם יצטרכו להתמודד עם מגבלות הגדרתם של 'איש טוב', מונח הכולל את יחסו של גבר לשתיה, חובות ושמירת מילתו, אך לא מטפל ביחסו לנשים. אם יחסו של גבר לאישה היה כלול במונח זה, אזי רובם לא היו נמצאים טובים. כך, עבור הגברים בסיפור להתמודד עם ג'ון רייט משמעו להתעמת עם עצמם. הם יצטרכו להתמודד עם העובדה שהנשים שהם כל כך מתעבים מסוגלות להיות נגדם.

האלימות הגברית נגד נשים והנקמות של הנשים הם מרכיבים בסיפור שתרבות סקסיסטית מעוניינת לדכא, כי הסירוב לספר את הסיפור הזה הוא אחד מהמנגנונים המאפשרים לאלימות להמשיך. בתוך

"A Jury of her Peers"

הסיפור הזה שוב מושתק. הנשים מצילות את חייה של מיני פוסטר רייט, אולם בתהליך הן פורמות את סיפורה, ומבטיחות שלא יהיה לו שימוע ציבורי. הגברים מצליחים בסירובם להכיר בסיפור

האישה כי הנשים מוכנות לשמור על העיקרון כדי להגן על האישה הספציפית. כך שאם הגברים מוכנים לתת לאישה אחת לחמוק מרצח כדי להגן על שליטתם בטקסט, הנשים מוכנות לתת לגברים להמשיך לשלוט בטקסט על מנת להציל את האינדיבידואל. התוצאה של שתי ההחלטות היא דומה: הסיפור של מיני רייט נשלל ממנה וכך גם המציאות שלה, והגברים יכולים להמשיך להניח שהם היחידים עם סיפורים.

So Haven't the men finally won?.

גלספל בוחרת שונה מדמויותיה, כי הסיפור לא מדכא כי אם מספר את הסיפור של האישה. הסיפורת של גלספל היא דידקטית במובן שהיא נועדה לחנך את הקורא הגברי לזהות ולפרש טקסטים של נשים, ובו זמנית מאפשר לאישה את הסיפוק של גילוי, חשיפה ואישור של החוויות שלה. לפי ניסיוני כמרצה, אני טוענת שאם נגרום לגברים לקרוא את זה הם יבינו את הנקודה. אולם לא במקרה זה לא הגיע לכיתות הלימוד עד המצאת הפמיניזם האקדמי.